

Όνομα της
πρακτικής:

**Εργαλείο υποβολής
καταγγελιών
δημοσίου
συμφέροντος**

Κατηγορία της πρακτικής:

- Συστήματα και εργαλεία

Στοιχεία
επικοινωνίας:

- Εισαγγελία Οικονομικού Εγκλήματος και Διαφθοράς
- www.justiz.gv.at/wksta/
- +43 1 526 36 86

Χώρα:

Αυστρία

Κίνδυνοι απάτης που καταπολεμώνται

- Σύγκρουση συμφερόντων
- Αποφυγή ή χειραγώγηση των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων
- Διπλή χρηματοδότηση
- Αθέμιτη σύμβαση
- Χειραγώγηση του κόστους του έργου
- Άλλοι

Πλαίσιο και στόχος/-οι

Η αυστριακή Εισαγγελία Οικονομικού Εγκλήματος και Διαφθοράς (ΕΟΕΔ), στο πλαίσιο του έργου της για την καταπολέμηση της διαφθοράς, δημιούργησε το 2013 ένα εργαλείο ανώνυμης υποβολής καταγγελιών δημοσίου συμφέροντος. Το εν λόγω εργαλείο περιλαμβάνει μια ηλεκτρονική ταχυδρομική θυρίδα η οποία καθιστά δυνατή την επικοινωνία με το πρόσωπο που υπέβαλε την καταγγελία προκειμένου να ζητηθούν περαιτέρω διευκρινίσεις. Κατόπιν μιας αρχικής δοκιμαστικής φάσης, το σύστημα έχει καθιερωθεί σε μόνιμη βάση από το 2016 και έχει προστεθεί παράγραφος σχετικά με το σύστημα και την αποστολή του στον νόμο περί της εισαγγελίας (άρθρο 2α παράγραφος 6 του Staatsanwaltschaftsgesetz – StAG).

Συχνά, οι εγκληματικές δομές είναι δυνατόν να αποκαλυφθούν μόνο αν το πρόσωπο που υποβάλλει την καταγγελία προστατεύεται επαρκώς από αρνητικές συνέπειες. Το εργαλείο υποβολής καταγγελιών δημοσίου συμφέροντος διασφαλίζει την ανωνυμία του προσώπου που υποβάλλει την καταγγελία και αυξάνει τον αριθμό των καταγγελλόμενων οικονομικών εγκλημάτων.

Στόχος του εργαλείου είναι να παρέχει στους ερευνητές της ΕΟΕΔ τη δυνατότητα να επικοινωνούν απευθείας με τα πρόσωπα που υποβάλλουν τις καταγγελίες. Η δυνατότητα αυτή ενισχύει την αποτελεσματικότητα της δίωξης των εγκλημάτων.

Περιγραφή της πρακτικής

Το εργαλείο έχει αναπτυχθεί ως σύστημα ανώνυμου ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη βάση του συστήματος BKMS της εταιρείας Business Keeper (<https://www.business-keeper.com/>), η οποία αποτελεί έναν από τους κορυφαίους παρόχους συστημάτων υποβολής καταγγελιών δημοσίου συμφέροντος στην ΕΕ.

Στο πλαίσιο του εργαλείου, οι πολίτες καλούνται να καταγγείλουν τυχόν ύποπτες συμπεριφορές που έχουν παρατηρήσει στο εργασιακό ή ιδιωτικό περιβάλλον τους μέσω ενός συνδέσμου στον δικτυακό τόπο του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Δικαιοσύνης. Η τεχνική διαμόρφωση του συστήματος εγγυάται ότι δεν είναι δυνατόν να εντοπιστεί η πηγή της καταγγελίας. Τα πρόσωπα που υποβάλλουν καταγγελία έχουν το δικαίωμα να αποφασίσουν αν επιθυμούν να διατηρήσουν την ανωνυμία τους ή να δηλώσουν τα στοιχεία τους στους ερευνητές.

Αν οι ερευνητές έχουν πρόσθετες ερωτήσεις με βάση τις υποβληθείσες πληροφορίες, μπορούν να επικοινωνήσουν απευθείας με το πρόσωπο που υπέβαλε την καταγγελία μέσω ηλεκτρονικής θυρίδας του εργαλείου. Το απόρρητο της ταυτότητας του προσώπου που υπέβαλε την καταγγελία παραμένει προστατευμένο καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

Σε αντίθεση με τις περιπτώσεις παραλαβής ανώνυμων πληροφοριών μέσω του ταχυδρομείου ή άλλων διαύλων, οι εισαγγελείς έχουν εν προκειμένω τη δυνατότητα να ζητήσουν περαιτέρω πληροφορίες, οι οποίες είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν για την επιβεβαίωση των ισχυρισμών και, ενδεχομένως, την έναρξη έρευνας.

Υπάρχουν διάφορες ειδικές κατηγορίες υπό τις οποίες είναι δυνατόν να υποβληθούν οι πληροφορίες, οι οποίες ακολουθούν τη δομή του αυστριακού ποινικού κώδικα:

- Διαφθορά
- Οικονομικά εγκλήματα
- Απάτη στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης
- Δόλιες λογιστικές πρακτικές
- Εγκλήματα του δικαίου των κεφαλαιαγορών, και
- Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Η διαδικασία υποβολής της καταγγελίας περιλαμβάνει τα ακόλουθα 4 βήματα. Το πρόσωπο που υποβάλλει την καταγγελία:

1. Πρέπει να διαβάσει ορισμένες πληροφορίες σχετικά με την προστασία του απορρήτου της ταυτότητάς του
2. Επιλέγει τη γενική κατηγορία εγκλημάτων την οποία αφορά η καταγγελία του από κατάλογο που περιέχει τις εξής κατηγορίες: διαφθορά, οικονομικό έγκλημα, απάτη στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης, δόλιες λογιστικές πρακτικές, εγκλήματα του δικαίου των κεφαλαιαγορών και νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες
3. Περιγράφει την υπόθεση με δικά του λόγια και απαντά σε κάποιες προκαθορισμένες ερωτήσεις, οι οποίες αφορούν, για παράδειγμα, τις βλάβες που προκλήθηκαν και τον τόπο του συμβάντος· συναφώς, έχει επίσης τη δυνατότητα να αναφορτώσει έγγραφα, και
4. Καλείται να δημιουργήσει ηλεκτρονική θυρίδα για την επικοινωνία του με τους ερευνητές.

Η δημιουργία της ηλεκτρονικής θυρίδας δεν είναι υποχρεωτική για την υποβολή καταγγελίας, αλλά ζητείται σε προαιρετική βάση μετά τα τρία πρώτα βήματα που αναφέρονται παραπάνω.

Το πρόσωπο που υποβάλλει την καταγγελία ερωτάται επίσης ρητά αν επιθυμεί να διατηρήσει την ανωνυμία του. Συναφώς, το πρόσωπο που υποβάλλει την καταγγελία μπορεί επίσης να επιλέξει να αντιμετωπιστεί ως βασικός μάρτυρας, αν ενεπλάκη στο έγκλημα που καταγγέλλεται.

Στο εν λόγω πρόσωπο υπενθυμίζεται ότι οι πληροφορίες και τα έγγραφα που υποβάλλει θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην αποκάλυψη της ταυτότητάς του και ότι, ως εκ τούτου, απαιτείται να επιδείξει ειδική

μέριμνα, για παράδειγμα κατά την επιλογή του ψευδώνυμου του για την ταχυδρομική θυρίδα ή ώστε να μην αποκαλύψει τη σχέση του με τον καταγγελλόμενο κατά την περιγραφή της υπόθεσης. Το εργαλείο προειδοποιεί ρητά κατά της χρήσης επαγγελματικού υπολογιστή για την υποβολή καταγγελίας.

Μετά την υποβολή της καταγγελίας, το πρόσωπο που την υπέβαλε λαμβάνει αριθμό αναφοράς ως επιβεβαίωση της υποβολής.

Η καταγγελία παραλαμβάνεται από την ΕΟΕΔ, όπου τέσσερις (επί του παρόντος) ειδικά εκπαιδευμένοι εισαγγελείς διεκπεραιώνουν τις εισερχόμενες καταγγελίες. Πέραν της εμπειρογνώσιας που διαθέτουν ως εισαγγελείς, οι ερευνητές έχουν λάβει βασική εκπαίδευση από την εταιρεία Business Keeper στον χειρισμό του συστήματος BKMS και παρακολουθούν τακτικά σεμινάρια σχετικά με συναφή ζητήματα, για παράδειγμα, σχετικά με τον ενδεδειγμένο τρόπο επικοινωνίας με το πρόσωπο που υπέβαλε την καταγγελία.

Οι ερευνητές, κατά την επικοινωνία τους με το πρόσωπο που υπέβαλε την καταγγελία, διατηρούν επίσης την ανωνυμία τους, προκειμένου να προστατεύονται και οι ίδιοι.

Κάθε καταγγελία αξιολογείται από δύο εισαγγελείς, βάσει της αρχής του ελέγχου και από δεύτερο πρόσωπο. Η ΕΟΕΔ μπορεί να λάβει άμεσα κατάλληλα μέτρα ή να διαβιβάσει την καταγγελία σε άλλη υπηρεσία, αν η καταγγελλόμενη πράξη δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητά της. Αν κριθεί ότι η καταγγελία ενδέχεται να είναι βάσιμη, η ΕΟΕΔ κινεί έρευνα. Στις περιπτώσεις που η καταγγελία δεν συνιστά υπόθεση για την οποία απαιτούνται περαιτέρω ενέργειες, η υπόθεση τίθεται στο αρχείο.

Το πρόσωπο που υπέβαλε την καταγγελία ενημερώνεται σχετικά με τις πραγματοποιούμενες ενέργειες χωρίς να λαμβάνει λεπτομερείς πληροφορίες. Δεδομένου ότι η ταυτότητα των προσώπων που υποβάλλουν καταγγελία δεν είναι γνωστή, ενδέχεται να μη δικαιούνται να λάβουν πληροφορίες σχετικά με την έρευνα, για παράδειγμα σχετικά με τα πιθανά θύματα.

Το σύστημα BKMS αποτελεί επίσης σύστημα διαχείρισης υποθέσεων. Όλες οι επικοινωνίες και τα έγγραφα που αφορούν ορισμένη καταγγελία αποθηκεύονται με ασφάλεια και ηλεκτρονικά εντός του συστήματος. Αν κινηθεί έρευνα, οι σχετικές πληροφορίες μπορούν να διαβιβαστούν εύκολα.

Το εργαλείο βελτιώνεται συνεχώς, για παράδειγμα, μέσω της προσαρμογής των πληροφοριών που παρέχονται στο πρόσωπο που υπέβαλε την καταγγελία και της διευκόλυνσης της χρήσης του συστήματος από τους ερευνητές.

Μοναδικά χαρακτηριστικά

- Ανωνυμία του προσώπου που υποβάλλει την καταγγελία
- Δυνατότητα επικοινωνίας με το πρόσωπο που υπέβαλε την καταγγελία μέσω ταχυδρομικής θυρίδας ενσωματωμένης στο σύστημα
- Κρυπτογραφημένη επικοινωνία
- Πρόσβαση μόνο για την ειδική ομάδα της ΕΟΕΔ· δεν διαθέτει πρόσβαση ο πάροχος του συστήματος (Business Keeper) ή άλλοι τρίτοι
- Δεν αποθηκεύονται τεχνικές πληροφορίες, π.χ. η διεύθυνση IP του, σχετικά με το πρόσωπο που υπέβαλε την καταγγελία
- Το σύστημα είναι προσβάσιμο 24 ώρες την ημέρα 7 ημέρες την εβδομάδα από οπουδήποτε στον κόσμο
- Στα πρόσωπα που υποβάλλουν καταγγελία υπενθυμίζεται επανειλημμένα ότι, αν επιθυμούν να διατηρήσουν την ανωνυμία τους, δεν πρέπει να συμπεριλάβουν στην καταγγελία τους πληροφορίες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην εξακρίβωση της ταυτότητάς τους

Εκβάσεις και αποτελέσματα

Από την έναρξη λειτουργίας του εργαλείου μέχρι σήμερα, η ευαισθητοποίηση του αυστριακού δικαστικού σώματος έχει αλλάξει σημαντικά: η ανάγκη διευκόλυνσης και ενθάρρυνσης της υποβολής καταγγελιών δημοσίου συμφέροντος έχει αναγνωριστεί λόγω ορισμένων σοβαρών πρόσφατων κρουσμάτων διαφθοράς στην Αυστρία.

Στα τέλη του 2019, ο δικτυακός τόπος είχε καταγράψει περισσότερες από 600 000 επισκέψεις, με περίπου 300 επισκέψεις την ημέρα κατά μέσο όρο. Είχαν υποβληθεί 9 345 καταγγελίες και σε 6 210 περιπτώσεις το πρόσωπο που υπέβαλε την καταγγελία χρησιμοποίησε τη δυνατότητα δημιουργίας ταχυδρομικής θυρίδας για περαιτέρω επικοινωνία.

Κινήθηκαν 679 έρευνες βάσει των καταγγελιών που είχαν παραληφθεί. Απαγγέλθηκαν και παραπέμφθηκαν σε δίκη 66 κατηγορίες. 48 καταγγελίες προς την ΕΟΕΔ περιείχαν πληροφορίες οι οποίες ήταν νέες για την ΕΟΕΔ. 93 καταγγελίες χρησιμοποιούνταν σε εν εξελίξει διαδικασίες.

Οι υποβληθείσες καταγγελίες κατατάσσονταν στις ακόλουθες κατηγορίες:

- το 17,02 % στην κατηγορία «Διαφθορά»,
- το 19,45 % στην κατηγορία «Απάτη στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης»
- το 16,82 % στην κατηγορία «Οικονομικά εγκλήματα»
- το 22,21 % στην κατηγορία «Φορολογικά εγκλήματα»
- το 0,62 % στις κατηγορίες «Δόλιες λογιστικές πρακτικές» και «Εγκλήματα του δικαίου της κεφαλαιαγοράς», και
- το 2,49 % στην κατηγορία «Νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες»
- το 21,39 % των καταγγελιών αφορούσε «άλλες» υποθέσεις, οι οποίες δεν υπάγονταν στις κατηγορίες που αναφέρονται παραπάνω.

Βασικοί παράγοντες επιτυχίας

- Διασφάλιση της ανωνυμίας των προσώπων που υποβάλλουν καταγγελία δημοσίου συμφέροντος
- Συνεργασία με έμπειρους παρόχους συναφών εργαλείων
- Εκπαίδευση των εισαγγελέων που είναι υπεύθυνοι για τις καταγγελίες
- Ενημέρωση σχετικά με την εφαρμογή του εργαλείου στα μέσα ενημέρωσης και στον ιστότοπο της ΕΟΕΔ

Προκλήσεις που προέκυψαν και διδάγματα που αντλήθηκαν

- Η νομική βάση, δηλαδή μια παράγραφος του νόμου, είναι καίριας σημασίας για την προώθηση της υποβολής καταγγελιών και τη διασφάλιση ότι οι πληροφορίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε δικαστικές διαδικασίες
- Η συνεργασία με αποδεδειγμένης ικανότητας πάροχο συναφών εργαλείων διασφαλίζει τον ασφαλή χειρισμό των δεδομένων και τη δομημένη διαχείριση των υποθέσεων
- Η κατάλληλη ενημέρωση του κοινού σχετικά με την ύπαρξη και τη χρήση του εργαλείου, καθώς και σχετικά με τον τρόπο χειρισμού των πληροφοριών είναι κρίσιμης σημασίας για την ενθάρρυνση της υποβολής καταγγελιών

Δυνατότητες μεταφοράς

- Παρόμοιο σύστημα από τον ίδιο ή αντίστοιχο πάροχο συναφών εργαλείων μπορεί εύκολα να υιοθετηθεί και από άλλες χώρες/ αρχές
- Δεδομένης της θέσης της οδηγίας για την προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης (η οποία είναι γνωστή και ως οδηγία για τους μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος), η οποία επιβάλλει σε όλα τα κράτη μέλη την υποχρέωση να δημιουργήσουν δίαυλο για την αναφορά παραβιάσεων, η πρακτική αυτή θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως οδηγός (η οδηγία πρέπει να μεταφερθεί στο εθνικό δίκαιο των κρατών μελών έως τον Δεκέμβριο του 2021)

- Η διασφάλιση της ανωνυμίας δεν είναι νομικά εφικτή σε όλα τα κράτη μέλη.